

Вања Булић
ШМЕКЕРИ

www.vukoticmedia.rs
Београд, септембар 2016.

БАЊА БУЛИЋ

ШМЕКЕРИ

КО СУ ШМЕКЕРИ

У Вујаклијином лексикону сѝраних речи и израза не постоји реч шмекер, али постоји италијански шмековати, превод немачке речи schmecken, а значи – слајко јести, пријати. Федерико Фелини у филму „Dolce vita“, главне јунаке часѝи – слајким живоѝом, ноћним плуварењем у вечном праду, уѝаја их у алкохол, окружује лејим женама, које се кујају у мушком зноју, млеку и новчаницама.

Реч шмекер постоји само у језику жаргона. Они искуснији ће рећи да је шмекер човек који воли кафану. Деведесетих година прошлог века шмекер је био момак са асфалта. Почетком двехиљадиће шмекери су били новокомпоновани бојаташи који су преварили државу и обојали се. У школи девојчице шмекерима смајрају момке који малпреирају наславнике и плуме алфа мужјаке. Деца партизана ће рећи да су Тихи и Прле били шмекери...

А они висиренији ће тврдити да је шмекер мушкарац неодређених година, један од позитивних феномена радској живоѝа, како пише у једном новинском тексту – све ређа појава у друштву. Жене кажу да је шмекер мушкарац који се одликује интелигенцијом, лејим онашањем, манирима, духовитошћу, поштовањем жена.

Једна дама је, у расјави о шоме ко су шмекери, одговорила: „Шмекер има поилед који учини да у пуној просторији видиш само његове очи”.

Поуздана дефиниција шмекера не постоји.

Припремајући ову књигу, разговарао сам са пријатељима и свако од њих је имао своју дефиницију и предлој за личности које би требало поменути. Двадесетак личности из ове књије редовно се понавља у сваком избору шмекера, па сам убеђен да ће се наћи и у неким књијама које ће тек уследити на сличну тему.

Посебно ме обрадовала чињеница да су у тим предлозима и људи који више нису међу живима, али им звање шмекера омогућује да вечно буду са нама, помињани као људи који су, својим шармом и харизматичношћу, учинили да животи не само у Београду буде бајковитији.

Ово је мој избор. А ви, поштовани читаоци, у садржају у коме се налазе имена шмекера, слободно дододати имена за која сматрате да заслужују да се нађу у једној оваквој књизи.

В. Б.

МИЛЕНКО АВРАМОВИЋ

ГОСПОДИН КАФЕЦИЈА

Газда кафане не може бити човек који је похлепан и који не воли људе. Тако о свом послу говори Миленко Мики Аврамовић, коме на визит карти, уз име и презиме, пише „кафеџија овдашњи”. Он је газда једног од најпрестижнијих ресторана у Београду, смештеном на улазу у стадион Фудбалског клуба „Синђелић”. Кад је, почетком деведесетих година, преузео кафанче фудбалског клуба, стециште локалних мангупа и познавалаца најважније споредне ствари на свету, морао је прво да се избори са навикама „момака из краја”, које почињу реченицом „да попијемо једну с ногу”, настављају реченицом „може и друга с ногу”, а завршавају у зору реченицом – „никад нисам попио више других с ногу”.

Господин Аврамовић, један од оних људи којима се реч господин просто лепи уз име и презиме, рођен је 1951. године, у селу Брезовица, на обронцима планине Јелице, између Драгачева и Чачка. Причајући о свом детињству, каже да никад није срео више госпoде него у свом завичају. У његов ресторан залазе људи који ослoвљавају један другог са господине, али већина њих не би прошли на тесту којим се утврђује господство.

Из детињства је понео причу о газди кафане који није похлепан и који воли људе.

У кругу од тридесет километара, постојала је само једна кафана, а њен газда се звао Мујo. Мали Мики, надимак који Миленко носи из завичаја, доживљаваo је газда Мујo као човека коме су сва врата отворена: био је посебан, другачији, увек уредно обучен, насмејан, спреман са сваким да разговара, не само о „кафанским стварима”.

Ту слику из детињства пренео је у свој ресторан и као да се поистоветио са Мујом: увек у беспрекорно опегланом оделу, с краватом, увек другачијом, уредно обријан и очешљан, са осмехом који разоружава. Али, да би дошаo до те готово савршене слике о кафани и њеном газди, Миленко Аврамовић је прошаo дуг пут школовања и усавршавања,

не само у својој струци. Један је од ретких „кафеџија овдашњих” са дипломом Економског факултета. Усавршавао се у Америци, био први човек дипломатског клуба у Београду, угоститељски сарађивао са краљевском породицом Карађорђевић... Када би неупућен човек, који чита текст прескачући пасусе, прочитао само последњу реченицу, помислио би да је реч о одломку из биографије неког угледног дипломате.

А газда кафане, поред осталог, мора да буде и дипломата. У Микијевој кафани састављано је неколико влада, одржано неколико неформалних седница главних одбора опозиционих странака, за једним столом седели су амбасадори са Запада, за другим они са Истока...

Један догађај из ресторана „Синђелић” сигурно може да уђе у светске збирке анегдота о дипломатској умешности људи којима допломатија није занимање. Догодило се да у исто време у кафану дођу два жестока политичка противника, један из власти, други из опозиције. Гости кафане су их знатижељно посматрали, очекујући варнице. И газда кафане се нашао у незгодној ситуацији. Узео је флашу вина, однео је код политичара на власти...

– Послао колега – озбиљно ће Мики, показујући главом на политичара из опозиције.

„Почашћени” политичар подигне чашу, климне главом и наздрави, а изненађени опозиционар, узврати климоглавом. Узврати и флашом вина. Потом уследи још један удвојени климоглав. Уследило је још једно узвраћање уз срдачан – добро одглумљен осмех. Тако су флаше вина путовале кроз ресторан, праћене осмесима политичара, који су сутрадан наставили жестоку борбу у Скупштини, заборављајући чаше, климоглаве и осмехе у кафани...

Мики би на факултету, на коме би постојао предмет „кафана”, могао да буде шеф катедре. Гости његове кафане су, уз необавезан разговор, чули и бројне податке о историјату

српских кафана. Прва кафана у Србији је отворена на Дорћолу, 1522. године.

Српске кафане су прво добијале имена по надимцима њихових газда: „Код Ђопа“, „Код Ђора“, „Код веселе Милке“, „Код Удовца“... У деветнаестом веку су уследила имена кафана по великим биткама против Турака, после Првог светског рата, уз „Кајмакчалан“, готово сваки град у Србији је имао кафану „Париз“, а после Другог светског рата су уследила и имена нађена на трагу пролетерских бригада...

У београдским кафанама су припремани државни удари, планирана убиства крунисаних глава... Гаврило Принцип се, у „Златној моруни“, договарао са друговима о атентату на аустроугарског престолонаследника у Сарајеву. У кафанама су осниване новине, постављани и смењивани директори, писане песме...

На простору данашњег Трга Републике, почетком двадесетог века, било је седамнаест кафана.

Ђура Јакшић је песму „Отаџбина“, која се налази у сваком уџбенику књижевности у средњим школама, написао за кафанским столом у Скадарлији. Поред патриотских осећања, инспирација је била – неплаћени рачун за обимну вечеру уз пиће. Уредник једног београдског часописа, као противуслугу за плаћање рачуна, тражио је најновију Ђурину песму. Ђура је узео салвету и у једном даху написао „Отаџбину“.

Зашто је господин Аврамовић успешан кафеџија?

Одговор је једноставан: зато што свој ресторан не схвата као продавницу хране, већ као социолошку установу, у којој се проживљава и радост и туга. Ма колико то звучало прозаично, у храну која стиже на сто мора да буде уткана и љубав.

Мики за то има доказ: педесетак јела у јеловнику ресторана „Синђелић“ су његово дело. Да би се у тим јелима уживало, неопходно је – време, које ће гост кафане издвојити за то уживање. Када се, са сетом, помену бакине ђаконије или мириси детињства што допиру из кухиње, постаје јасно да је

уживање у њима било могуће зато што некад није било журбе док се обедује. Јело се у миру, с поштовањем хране која је изнесена на трпезу.

Једно од правила која жели да наметне својим гостима је управо то – поштовање хране. Већина гостију, када их келнер пита да ли желе да им упакује храну која је преостала после кафанског ручка, готово увређено одмахује главом! А то је неопштовање хране. Као да желе да покажу како их је стид што су јели!

Господин Аврамовић је замислио једну значајну иницијативу: београдске угоститеље би могла да удружи храна која – преостаје. Та храна би била сервирана у престижним ресторанима, увек по договору на другом месту, онима који себи не могу да приуште излазак у ресторан.

У време бомбардовања Београда, 1999. године, Микијева кафана је била стециште писаца, политичара, глумаца, новинара, знатижељника – људи који се нису плашили да изађу из куће у време када су сирене најављивале ваздушни напад. Права је штета што неко није снимао провале духовитости, умне разговоре, филозофске расправе о рату...

Једног дана, гости кафане су били Јапанци, угледни људи који су желели да виде шта се то заиста догађа у Београду. Кад се огласила „шизела“, како су Београђани назвали сирену која најављује бомбардовање, искорачио је вођа групе, војнички издекламовао кратку реченицу, после које су сви Јапанци залегли испод столова, стављајући послужавнике на главу. У реалност их је повратио смех сталних гостију, који су управо почели да прате уживо на небу изнад Београда борбу бранилаца града са надмоћнијим непријатељем. Неке од парола тада изречених, као и покрети руку, нису за штампу, али би и данас добро дошли плашљивцима који кичму савијају кад би требало закорачити усправно.

Шта Мики замера својој кафани? Цитира, а не може да заустави смех, једног осамдесетогодишњака, који је бесно

устао и бацио салвету на астал :”Јебеш `Синђелић` . Страна музика и кинески пилићи!”

„Кафеџија” Мики обилази сваки сто, сваког госта, познавао га или не. Ако имају примедбу – лично ће се извинити. „Гост је увек у праву”. Или исправити грешку – неће наплатити јело или пиће.

Воли да иде на пијацу и купује све – од меса до паприке. И да то сецка, после, са куварима.

Због кафане често заборави на породицу – виспрену супругу, докторку Љиљу, и даровитог и помало бунтовног сина Адама, који иде мајчиним стопама. Али, увек му је било задовољство да прошета с њима до Рима, Сицилије и омиљеног Сорента...

Једном сам му рекао да ме подсећа на глумца Кристофера Вокена. Узвратио је брже него што сам очекивао.

– Подсећам на њега, али само у сцени из филма „Ловац на јелене”, када игра руски рулет да би преживео.

И то је рекао са осмехом. Горким, наравно, због односа државне администрације према једној професији и кафани као институцији, која је огледало сваког друштва.